

формални избори који ништа не доносе јер не постоји странка у опозицији која може евентуално да победи на изборима и истисне водећу странку из монопола власти. Једностраначке системе су практиковале и социјалистичке (комунистичке) државе где је била успостављена диктатура комунистичке партије која је трајала деценијама – све до краха социјализма и коју ни једна друга политичка снага у земљи није могла озбиљније да угрози или сруши. Овакви системи су примењивани и у већини афричких земаља које су под окриљем једне националне партије започеле национално-ослободилачку борбу и успешно извеле до краја деколонизацију и ослобођење од колонијалних метропола.

б) Двостраначки системи постоје у земљама где се само две странке боре за освајање власти и на њој се и наизменично смењују. Велика Британија је најбољи пример земље са двостраначким системом мада постоје и такви двостраначки системи где поред две главне, водеће странке има и других, мањих, с тим да су оне маргиналног значаја јер не могу да победе на парламентарним изборима и самостално образују владу. У двостраначком систему са две главне странке примењују се избори са релативном већином који изразито привилегују победничку странку на изборима јер јој дају „све“ (мандате) док су неправедни у односу на другу (друге) странку која не добија „ништа“. Овај систем зато иде на руку јаким и великим странкама а елиминише оне мале које саме не могу ништа да учине на изборима или то евентуално могу само ако се удруже да би победиле ону најјачу странку. Но, и у таквом двостраначком систему где има више од две странке, те друге (остале) су мање, од маргиналног значаја па се и ту практично остварује двостраначки систем са две највеће и најјаче странке, какав је рецимо случај са демократском и републиканском у САД или конзервативном и лабуристичком у Великој Британији. Само изузетно, у случају политичке равнотеже двеју водећих странака, она трећа-мања, може да одигра значајну улогу приклањајући се једној или другој водећој, да би нека од њих победила и постигла парламентарну већину. То је тзв. систем „две и по странке“, као једна варијанта двостраначког система која је пре свега карактеристична за Немачку где је дуго времена улогу тог „језичка“ или коалиционог партнера играла Либерална партија да би је данас у томе заменила странка „зелених“. У односу на једностраначки систем, овај двостраначки је демократски јер грађанима нуди могућност да се на изборима одреде између две политичке опције и он функционише у земљама политичке (парламентарне) демократије где се спроводе фер и демократски избори. Поред овог система „две и по